

Adam Mackiewicz

Zalewo, st. I, gm. loco, owj. olsztyńskie

Informator Archeologiczny : badania 31, 273-274

1997

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wieku, ze szczególną intensywnością w XIV-XVI wieku.

Odkryty zbiór ceramiki stanowi pod względem technologicznym i morfologicznym bardzo zwarty zespół. Pozwala to datować nam zespół ceramiki z Turzy Śląskiej na schyłkowy okres garncarstwa późnośredniowiecznego - od 2 poł. XV do 1 poł. XVI wieku.

Stanowisko w Turze Śląskiej jest interesującym obiektem do poznania późnośredniowiecznego garncarstwa wiejskiego na Górnym Śląsku. Można przypuszczać, że funkcjonujący w Turze Śląskiej warsztat zaopatrywał w naczynia pobliski Wodzisław. Świadczyć o tym może znalezisko analogicznego dna z odciskiem znaku krzyża w kole pochodzące z rejonu kościoła Św. Krzyża w Wodzisławiu Śląskim.

Materiały i dokumentacja z badań znajdują się w Muzeum w Wodzisławiu Śląskim.

Wyniki badań będą opublikowane w: „Badaniach Archeologicznych na Górnym Śląsku i Ziemiach Pogranicznych w 1997 roku”, s. 210-215.

Warta, kościół p.w. św. Mikołaja, gm. loco, woj. sieradzkie - patrz: okres nowożytny

WIELBARK, gm. loco, woj. olsztyńskie, st. XXIX, AZP 32-65/16

- średniowieczny wał podłużny, tzw. Stary Wał

Badania wykopaliskowe, przeprowadzone przez prof. dr hab. Elżbietę Kowalczyk (Instytut Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego). Finansowane przez Instytut Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego. Pierwszy sezon badań. Przebadano powierzchnię 39 m².

Badany obiekt jest środkowym (zachowanym) fragmentem środkowego odcinka *Starego Wału* (tzw. Wału Piwnickiego — patrz Piwnice Wielkie, st. I, AZP 33-65/1 w niniejszym tomie Informatora). Wykop o wymiarach 13 x 3 m, założono na obszarze oddziału leśnego nr 525 leśnictwa Trzcianka, w nadleśnictwie Wielbark, tuż przy granicy z oddziałami nr 524, 511 i 512. Wykopem objęto nasyp wału i dwa rowy leżące po obu jego stronach. Konstrukcja wewnętrzna badanego fragmentu jest taka sama, jak w Piwnicach Wielkich, tzn. na obu skrajach piaszczystego nasypu stwierdzono występowanie silnie zniszczonej konstrukcji drewnianej, zbudowanej z rozdartych pni drzewnych, nadpalonych i częściowo spróchniałych, która wzdłuż południowego skraju zachowała się w jednej, a wzdłuż skraju północnego w dwóch warstwach. Również i tu częściowe spalenie konstrukcji drewnianej jest wynikiem działań mających na celu jej zniszczenie, a ogień nie dotarł do głębiej zalegających bali. Uchwytne szerokość nasypu wynosiła około 4,5 m (mierzonej na poziomie humusu pierwotnego), przy zachowanej wysokości dochodzącej do 0,5 m. Z braku czasu prace nie objęły wypełniska obu rowów. Nie odnaleziono żadnych zabytków ruchomych.

Badania powinny być kontynuowane.

Wojnicz, st. 3, gm. loco, woj. tarnowskie - patrz: środkowa i późna epoka brązu

Zakroczym, ul. Parowa Warszawska i ul. Starostwo, gm. loco, woj. warszawskie - patrz: okres nowożytny

ZALEWO, st. I, gm. loco, woj. olsztyńskie

- miasto późnośredniowieczne i nowożytne (XIV-XX w.)

Badania archeologiczne wyprzedzające inwestycję budowlaną, przeprowadzone w okresie od 21 marca do 9 kwietnia przez mgr. Adama Mackiewicza (ARCHEO-ADAM). Finansowane przez Z. Bieńkowskiego. Pierwszy sezon badań. Przebadano powierzchnię około 225 m².

Badania przy ul. Częstochowskiej 31 objęły swym zasięgiem teren działki budowlanej pod budynek mieszkalno-usługowy. Wykonano wykop zgodnie z projektem realizacyjnym o wymiarach 15 x 15 m. W pierwszej fazie odsłonięto i zadokumentowano piwnice i fundamenty budynku zniszczonego w 1945 r. Budynek ten posiadał podpiwniczenie na szerokości 7,5 m i długości 12 m.. Usytuowany był kalenicowo do obecnej ul. Częstochowskiej, jednak nieco pod kątem w stosunku do jej przebiegu, co

świadczy o zmianie układu komunikacyjnego w tej części miasta po 1945 r. Po wykonaniu dokumentacji elementy zabudowy murowanej usunięto. Bezpośrednio pod fundamentami kamiennymi wystąpił strop nawarstwień późnośredniowiecznych wraz z pierwotną zabudową drewnianą. W partiach niepodpiwniczonych rozebranego budynku uchwycono fragmenty zabudowy XVII-XVIII wiecznej, w postaci warstwy sprażonej polepy, będącej pozostałością po budynkach szachulcowych. Elementy takie zdołano zarejestrować w części wschodniej i zachodniej wykopu. Szczególnie interesujący wydaje się fragment budynku odsłonięty w części zachodniej i południowo-zachodniej. Pod warstwą sprażonej polepy uchwycono tu bruk kamienny ułożony na podsypce z szarego piasku, będący nawierzchnią wewnątrz budynku szachulcowego. W obrębie sprażeliny materiał zabytkowy praktycznie nie wystąpił, poza dwoma fragmentami trójnóżków, które pozwalają datować budynek na XVII-XVIII w. Po usunięciu bruku, także w tej części wykopu wystąpiły pojedyncze pale po zabudowie drewnianej. Wykop doprowadzono do głębokości około 2,2 – 2,4 m od powierzchni terenu, to jest do poziomu projektowanych ław fundamentowych. Metodą wierceń ustalono natomiast, iż w miejscu tym nawarstwienia średniowieczne zalegają do poziomu około 109,30 m n.p.m., to jest około 3,8 m od obecnej powierzchni terenu. Na głębokości tej wystąpił calec w postaci niebieskiego, zbitego iłu. Udało się uchwycić między innymi fragmenty drewnianej zabudowy, której wstępna analiza pozwala na stwierdzenie, iż zabudowa ta usytuowana była - podobnie jak późniejsza murowana - kalenicowo do obecnej ulicy Częstochowskiej. Ponieważ konstrukcje budynków uchwycono jedynie w ich zachowanych partiach stropowych, niemożliwe jest ustalenie, w jakiej konstrukcji zostały wzniesione. Wykonane daty dendrochronologiczne (dr M. Krąpiec z AGH w Krakowie) wykazują, iż mamy prawdopodobnie do czynienia z trzema fazami zabudowy, poczynając od końca XIII w. (1296r.), a kończąc na drugiej połowie XIV w. (ostatnia data 1372 r.). Późniejsze fazy zabudowy zostały w znacznej mierze zniszczone przez XIX – wieczną zabudowę murowaną. Oprócz elementów architektonicznych, w północno-zachodniej części wykopu odsłonięto i wyeksplorowano niewielką spiżarkę zbudowaną z desek sosnowych. Nie udało się jej wydatować metodą dendrochronologiczną, natomiast na podstawie występującego w jej obrębie materiału można stwierdzić, że obiekt pochodzi z końca XVI w. lub początku XVII w. Wystąpiła tu duża, polewana i zdobiona ornamentem radełkowatym misa z dookólną stopką oraz mosiężna klamra do pasa z trzema kolcami. Ponadto pozyskano fragmenty przedmiotów skórzanych, przęślik wrzeciona, liczne fragmenty ceramiki siwej i ceglastej, z których wyklejono kilka egzemplarzy dających możliwość całkowitej rekonstrukcji oraz dwa fragmenty kafli zwieńczeniowych z pieców. Zwłaszcza jeden fragment - w kształcie liścia dębu, zdobionego po obu stronach ornamentem stempelkowym w postaci nieregularnie umieszczonych rozetek - jest niezwykle interesujący. Oba fragmenty można datować na koniec XIV w. i początek XV w. Pozyskano też kilka przedmiotów metalowych, m. in. małą klamerkę żelazną oraz fragment nożyc do strzyżenia owiec.

Materiały przechowywane są w archiwum PSOZ w Olsztynie.

Badania nie będą kontynuowane.

Załużskie Kościelne, st. 1, gm. Brańsk, woj. białostockie - patrz: młodszy okres przedrzymski — okres wpływów rzymskich

ZATOR, st. 2, gm. loco, woj. bielskie, AZP 104-51/-

- średniowieczny, ziemny wał obronny

Badania wykopaliskowe, przedinwestycyjne, prowadzone przez dr. Sławomira Dryję („Konsus” s.c., Pracownia Dokumentacyjno-Badawcza). Finansowane przez inwestora prywatnego i Urząd Miejski w Zatorze. Przebadano powierzchnię 16 m².

W pierwszym etapie przebadano obszar o szerokości 1 m i długości 10 m, wytyczony w linii planowanej zabudowy. W następnym etapie wyeksplorowano dwa wykopy o wymiarach 1 x 3 m, wytyczone na przedłużeniu linii pierwszego wykopu. Jeden z wykopów sięgnął korony wału. Pozwoliło to na wykreślenie profilu o długości 25 m (z czego 9 m stanowią hipotetyczne uzupełnienia). Wyróżniono 12 warstw o łącznej miąższości od 240 do 180 cm. Materiał zabytkowy pozyskano z warstwy